

(המשך מעמוד 13)

הפר את סיעות האופוזיציה הקטנות, חסרות הכוח, לגופי מחאה תיקשורתיים. גם כנסת חלו שינויים קלים במהלך השנה, כאשר שתי סיעות יחיד (יגאל הורביץ ואהרון אבר'חצירא) שנטו למערך, עברו לצד הליכוד, וכך הושלם כל נסיון להשיג כנסת רוב להקדמת הבחירות או להקמת ממשלה צרה של המערך.

פרץ ושוח: כישלון

רשימות המועמדים לתואר אישה השנה תשמ"ז בלט העדרו של השם יצחק פרץ.

שאז יפול השילטון בליכוד כפרי בשל לחיקו של אריאל שרון, מבלי שיצטרך להתאמץ יתר על המידה.

הרבה יותר מסוכר המצב במפלגת העבודה. אחרי התאומים הסיאמיים — פרסרבינו — מיז השאלה נשאלה בתשמ"ז שוב ושוב.

פעם תלו תיקוונת בלצחק נבון. אולם מאז שפרש מהיכל נשיא ישראל והפך פוליטיקאי מן השורה, ירד מן הפרק כמנהיג עליון. המועמד המוצהר לירושה, מרדכי גור, אינו מלהיב איש, וגם אינו מופיע לעיני הציבור כשבפיו בשרה חדימשמעית.

מכאן מעמדו המיוחד במינו של עזר וייצמן, אישה השנה תשל"ה, שהצטרף השנה רשמית למפלגת העבודה. למרות היותו ואגים של דרכו עד כה, הוא התגבש השנה כאיש בעל עמדה עקרונית ואסטרטגיה חלופית.

האסטרטגיה של פרס היא להתמקם במרכז הבימה, מתוך תיקווה לנגוס כוח האלקטורלי של הליכוד. משמע: אסור לנקוט עמדות יוניות מדי, חילוניות מדי, שמאליות מדי, פן ירחיקו מן המערך את האנשים שבאמצע, שהצביעו עד כה בעד הליכוד. בלי קולות אלה אין למערך סיכוי לשבור את התיקו הלאומי, היוצר שני מחנות שווים בדיוק, והמונע גיבוש רוב.

אסטרטגיה זו נראית הגיונית. אולם היא לא הוכיחה את עצמה בפועל. הרתיים לא חזרו אל הברית עם מפלגת העבודה. בוחרים הליכוד לא עברו בהמוניהם אל המערך. התיקו נשאר בעינו. הסקרים מראים על שינויים עונתיים בתוך כל אחד משני המחנות, מן המפלגה הגדולה אל מפלגות שוליים, אך לא על תזווה משמעותית בין שני המחנות עצמם.

מתוך כך הולכת ומתגבשת במפלגת העבודה הדיעה שיש להמציא אסטרטגיה אחרת: לא עוד זינוב אחרי הליכוד, אלא דווקא הצגה אמיצה של תוכנית אמינית לפיתרון הסיכסוך הישראלי-ערבי, שפירושה החזרת השטחים תמורת שלום והכרה בעצמאות פלסטינית.

המועמד הטבעי להרמת רגל כזה הוא עזר וייצמן. גם ברחבי העולם החלו עוקבים בעניין גובר והולך אחרי מעשיו של איש זה. הסוכיטיים שקלו את הזמנתו לביקור ממלכתי. יאסר ערפאת הכריז על רצונו להיפגש עימו.

אם אכן יתפתחו הדברים בשני הגושים בכיוון זה, עשויה המדינה לעמוד באחת השנים הבאות בראשונה מול הכרעה בין שני מחנות בעלי מצעים כרויים ומנוגדים, כשבראש המחנה האחד עומד אריאל שרון, וכראש המחנה האחר עזר וייצמן.

פצצה במיזרח ירושלים

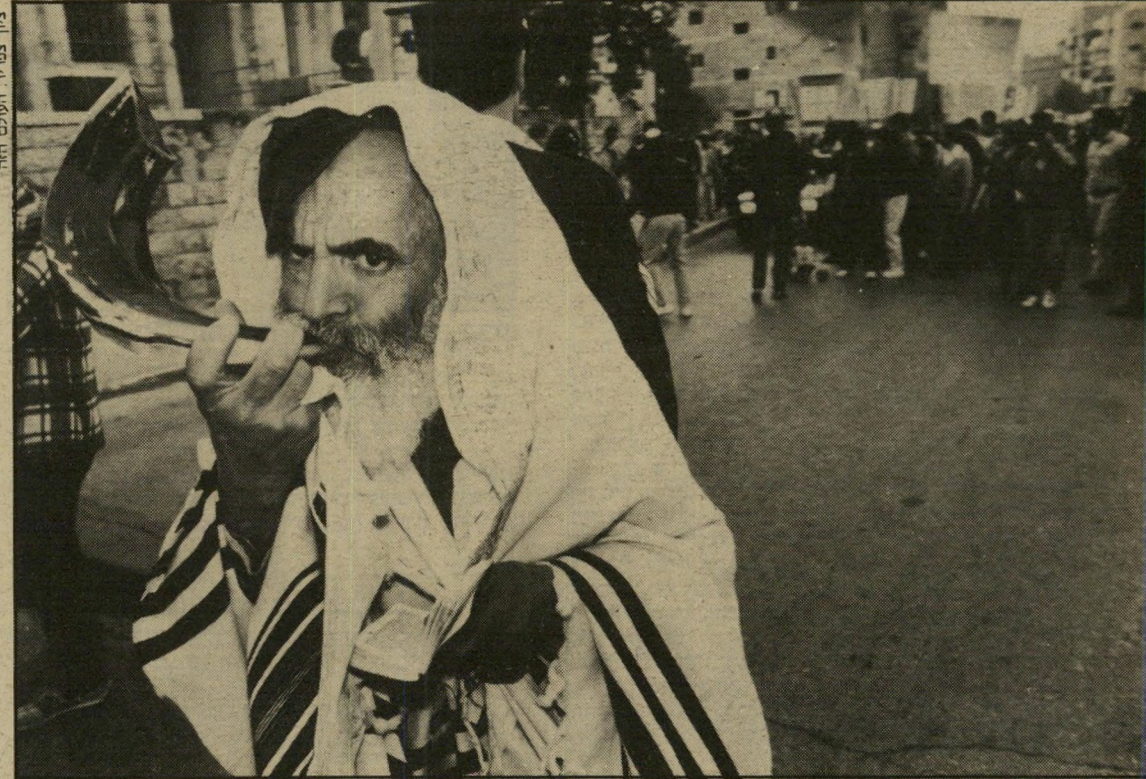
נת תשמ"ז היתה רחוקה מגיבוש פוליטי כזה. סיסמתה יכלה להיות: "בוכות הטישטוש ובוכות הטיח".

הוויכוחים הגדולים היו נושאים על פרוייקט הלביא, על הטאקטיקה של "מיטריה בינלאומית" וכיוצא באלה. לא היו כמעט ויכוחים על הנושאים הגדולים העומדים לפני מדינת ישראל.

במשך כמה ימים שקעה המדינה בנוסטליגיה של מילחמת ששת הימים, ובוויכוח על 20 שנות כיבוש. אולם השאלות הגדולות הנובעות מן הכיבוש טואטאו גם השנה אל מתחת

ביסודה הסכמה יסודית על הנושאים העיקריים. מבחינה כלכלית וחברתית, לאומית ובינלאומית לא היו הבדלים גדולים — אם בכלל — בין המחנות. לשמיר ולפרס, לרביץ ולשרון היו הרבה יותר תפיסות משותפות מאשר תפיסות מנוגדות.

בשטח הכלכלי אין כל הבדל בין שני המחנות, אף שאחד מהם מגדיר את עצמו כימין, והשני כשמאלי או כסוציאליסטי. התפיסה הלאומית-ביטחונית משותפת לשניהם. בעניינידת יש כיניהם הבדלים קטנים, הנוגעים למידת הכניעה לכפייה הרתית. לגבי ההתנחלות בשטחים הכבושים הוויכוח כיניהם הוא על הכמות ועל המיקום, לא על עצם העיקרון. גם בשטח החשוב ביותר המסור בידי הממשלה והכנסת — חלוקת התקציב — שוררת אחדות רדיעים בפליאה: כל אחד רוצה בכסף רב יותר לבנייה חסותו. המערך רצה בכספים כדי להציל את החקלאות החולה ואת החברות ההסתדרותיות. הליכוד רצה בכספים למיפעלי "היוזמה החופשית" ולהתנחלות. הרתיים רצו בכספים לשיכוניותיהם.

מאיר כהנא עורך פוגרום בירושלים: יהודי תוקע בשופר בהתפרעות אחרי הריגת אברך

האיש שכוכבו ררך בשנה הקודמת כאיש מפתח בממשלה, לשון המאזניים שאין בלעדיו, איבד גם הוא גובה.

לא היה זה רק בשל העדרו ממישרד הפנים. הוא נאלץ לוותר על עמדת כוח חשובה זו בגלל אי-הצלחתו להבטיח מנופול אורתודוכסי בתחום הגיוני. הוא השאיר אחריו פקיד, שהפך כמהרה לדמות חשובה במערכת הפוליטית: אריה רדעני הצעיר (28), שהתמודד עם פוליטיקאים חשובים ויכול להם. כך סילק מהמישרד את סגן השר רוני מזילוא, שעמד להשתלט על התפקידים של שר הפנים.

אילו הצליח פרס לגרום למשבר ממשלתי, היתה חשיבותו של פרץ גוברת שוב. אולם מכיוון שהאחדות הלאומית החזיקה מעמד, ולוא גם מאונס, לא היו שרותיו של פרץ חיוניים. שוב ושוב ניסו יצחק פרץ, אברהם שפירא וחבריהם להעביר כנסת חוק אשר ישיב אחת ולתמיד על השאלה, "מיהו יהודי" ברוח המימסד האורתודוכסי. הנסיונות נכשלו בכל פעם, על חורו של קול אחד או קולות מעטים.

הדבר לא נבע רק משיקולים טכסיטיים של המפלגות בישראל. הוא לא נבע גם מעליית כוחם של החוגים החילוניים. היתה לכך סיבה אחרת: שני מיליון יהודים אמריקאיים התייצבו כאיש אחד נגד כל שינוי בחוק הישראלי.

לגביהם לא היתה זאת שאלה אקדמאית. הם לא התייחסו לעניין כאל בדיחה, כמו רוב הישראלים, שהנושא הזה מעניין אותם כקליפת השום. היהדות הרפורמית והקונסרבטיבית בארצות הברית קלטה מאות אלפי גרים וגירות, שהצטרפו לקהילות ושהפכו חלק בלתי נפרד מהן. גירושם מן הקהילה — מעשה עזרא ונחמיה — היה גורם לפילוג ולשבר, והיה הורס את מרבית הקהילות היהודיות בארצות הברית.

מול מציאות זו לא הספיק כוחם של יצחק פרץ ושוח. החרדים יכלו להפגין, לצעוק, לעשות מהומות — אך הם לא יכלו בתשמ"ז להשיג את השינוי בחוק, החשוב להם יותר מכל נושא אחר.

במאבק שבין הרתיים והחילוניים בישראל לא נחלו הרתיים השנה הישג משמעותי. יתכן שהמאזן נוטה דווקא לצד החילוניים.

וייצמן מול שרון

אף אחד מן האירועים בזירת הפוליטיקה הפנימית לא היה יכול לספק לתשמ"ז את אישה השנה שלה, מפני שלא היה חשוב באמת.

בעיני הצופה השיטחי, היתה השנה סדרה אינסופית של משברים פוליטיים, התכתשויות, התנצחויות, השמצות הרדיות של פוליטיקאים, קנוניות ומוזמות. אך כל אלה לא היו אלא כקצף על פני המים. הם היסו את המציאות הבסיסית: לא היה הבדל של ממש בין הכוחות הפוליטיים העיקריים. "האחדות הלאומית" לא יכלה להתקיים אלמלא היתה מונחת

עזר וייצמן ואברהם שפירא: אם תודח ההנהגה הוותיקה, מי יכול למלא את החלל?

לשטית. אף לאחד משני המחנות הגדולים לא היתה תשובה להן. הליכוד התעלם מעצם קיומן, המערך ריבר עליהן בגימגום, מבלי לספק תשובה חותכת.

שני אנשים — אחד ערבי ואחד יהודי — קמו השנה בשני הקצוות — וורקו לחלל רעיונות, שגרמו לפחות למחשבה בצד הערבי קם עורר עיתון מיוחד בירושלים, הנא סניורה, והעלה רעיון: שהתושבים הפלסטיניים של ירושלים יקימו רשימה בבחירות הבאות לעיריית ירושלים.

הצעת עוררה תגובות מעורבות, הן בציבור הערבי, הן בציבור היהודי. בשעתו הוצע הנא סיניורה על-ידי אש"ף כאחד האישים הפלסטיניים במישלחת שתקיים מגעים עם האמריקאים. מאז הוא

גם בנושא שעליו היה נטוש המאבק החריף ביותר — הוועדה הבינלאומית — היתה המחלוקת טכסיטית, לא מהותית. המערך לא הציג תוכנית שלום עקרונית משלו, מול התפיסה הברורה של הליכוד. הוא רק טען כי מבחינה טאקטית, כדאי יותר לנופף ברעיון הוועדה, המקובל בעולם.

הציבור חש ברמיון בסיסי זה בין הגושים, למרות הפסטיבלים הדחופים של אמצעי התקשורת סביב משברים מפוברקים. מכאן גישתו הצנינית למערכת הפוליטית. מכאן גם ההרגשה, שהלכה וגברה במרוצת תשמ"ז, שהצוות המוביל של שני המחנות צריך "ללכת הביתה".

בליכוד הבעיה פשוטה. הגיל יעשה את שלו. באחד הימים תסתיים כהונתו של שמיר, חרף ריזותו הטאקטית. רבים משערים